

Motivacijski faktori za učenje stranog jezika u djece predškolske dobi

Radosav, Katja

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education in Rijeka / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:258168>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Katja Radosav

**Motivacijski faktori za učenje stranog jezika u djece predškolske
dobi**

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2018

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

**Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i
obrazovanje**

**Motivacijski faktori za učenje stranog jezika u djece predškolske
dobi**

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Engleski u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Mentor: dr.sc. Ester Vidović, viši predavač

Student: Katja Radosav

Maticni broj:0299010062

U Rijeci

Listopad, 2018

Izjava o akademskoj čestitosti

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Katja Radosav

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, profesorici Ester Vidović na pomoći pri pisanju završnog rada i uloženom trudu te obitelji i prijateljima koji su bili uz mene tijekom studiranja.

SAŽETAK

Predmet ovog rada je motivacija predškolske djece za učenje stranog jezika. Cilj je bio prema dostupnoj literaturi izdvojiti neke od čimbenika koji utječu na motivaciju djece za učenje stranog jezika u predškolskoj dobi. Motivacija je skup motiva odnosno psiholoških stanja koja pokreću i usmjeravaju ljudsko ponašanje te određuju intenzitet ljudskog ponašanja. Motivacija ovisi o samom pojedincu. Razlikujemo dvije vrste motivacije, a to su intrinzična i ekstrinzična. Intrinzična motivacija odnosi se na osobne motive i unutarnju želju pojedinca, dok je ekstrinzična motivacija pokrenuta vanjskim čimbenicima. Kao neki od faktora odnosno čimbenika koji utječu na motivaciju za učenje stranog jezika u djece predškolske dobi izdvojeni su: dob, poticajno okruženje, metode poučavanja stranog (engleskog) jezika, mediji, igra, stav roditelja, osobnost odgajatelja.

Ključne riječi: rano učenje, strani jezik, motivacija

Abstract

The subject of this paper is the motivation of preschool children to learn a foreign language. The aim was to outline some of the factors influencing the motivation of children to learn a foreign language at pre-school age. Motivation is a set of motifs or psychological states that trigger and direct human behavior and determine the intensity of human behavior. Motivation depends on the individual. We differentiate between two types of motivation, intrinsic and extrinsic. Intrinsic motivation refers to the personal motives and inner wishes of an individual, while extrinsic motivation is triggered by external factors. Some of the factors influencing the motivation for foreign language learning at pre-school are the age, the stimulating environment, the teaching methods of a foreign (English) language, the media, the game, the parent's attitude, the personality of the educator are outlined in the paper.

Key words: early learning, foreign language, motivation

SADRŽAJ

1. UVOD.....	
2. USVAJANJE GOVORA I JEZIKA.....	2
2.1. Teorije o usvajanju jezika	3
2.1. Razvoj govora kod djeteta od druge do šeste godine	6
3. USVAJANJE DRUGOG JEZIKA	8
3.1. Bilingvizam	9
4. UČENJE ENGLESKOG JEZIKA U RANOJ DOBI.....	10
4.1. Kako uči dijete rane i predškolske dobi.....	10
5. MOTIVACIJA	12
6. ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA MOTIVACIJU PREDŠKOLSKE DJCE ZA UČENJE STRANOG JEZIKA	14
6.1. Dob.....	14
6.2. Stvaranje poticajnog okruženja za učenje engleskog jezika u odgojno-obrazovnoj ustanovi.....	14
6.2.1 Prikaz istraživanja.....	16
6.2.2. Cilj.....	16
6.2.3. Instrumenti.....	17
6.2.4. Uzorak	19
6.2.5. Rasprava i zaključci.....	19
6.3. Metode poučavanja engleskog jezika	20
6.4. Utjecaj medija na učenje engleskog jezika.....	22
6.5. Igra kao motivacija za učenje engleskog jezika.....	23
6.6. Stav roditelja kao motivirajući faktor za dijete	25
6.6.1 Prikaz istraživanja.....	26
6.7. Osobnost odgajatelja	28
7. Učenje stranog jezika u odgojno-obrazovnoj ustanovi.....	30
8. ZAKLJUČAK	32
9. Literatura.....	33

1.UVOD

Djeca dolaze na svijet spremna usvajati nova znanja i vještine koje će im omogućiti rast i razvoj. Isto tako spremna su usvajati i jezik. Djeca jezik usvajaju i prije no što počnu govoriti. Slušajući ono što se govori, djeca postaju izvrsni imitatori. Suvremene teorije objašnjavaju kako ljudski mozak posjeduje određeni mehanizam (Prebeg-Vilke, 1991). Taj urođeni mehanizam aktivira se onda kada dijete dosegne određeni stupanj razvoja te tada počinje razumijevati i primjenjivati ono što čuje, odnosno jezik. Tijekom prve godine dijete je već sposobno razumjeti pojedina pravila svog jezika. S tri godine dijete već dovoljno poznaje strukturu vlastitog jezika, što mu omogućuje da samo sebi stvori jednostavniju gramatiku koja će mu omogućiti proizvodnju vlastita iskaza (Prebeg-Vilke, 1991). Kako usvajaju materinski jezik djeca isto tako imaju odlične šanse usvojiti i strani jezik. Djeca posjeduju već urođene osobine koje im koriste u procesu učenja stranog jezika. Njihovo usvajanje jezika, kako materinskog tako i stranog, najviše ovisi o okolini. Niz je čimbenika kojima okolina može utjecati na usvajanje jezika. Jedan od njih je i motivacija. Motivacija je skup motiva odnosno psiholoških stanja koja pokreću i usmjeravaju ljudsko ponašanje te određuju intenzitet ljudskog ponašanja (Medved Krajnović, 2010). Motivacija ovisi o samom pojedincu. Razlikujemo dvije vrste motivacije a to su intrinzična i ekstrinzična. Intrinzična motivacija odnosi se na osobne motive i unutarnju želju pojedinca, dok je ekstrinzična motivacija pokrenuta vanjskim čimbenicima. Uz to postoji i niz čimbenika koji utječu na motivaciju predškolskog djeteta za učenjem stranog jezika (Mihaljević Djigunović, 1998).

S obzirom na stil života kojim danas živimo svjesni smo kako je poznavanje stranog jezika ustvari nužno, zašto ne onda započeti s učenjem od najranije dobi. Rani početak učenja stranog jezika isto tako doprinosi i ostalim sferama razvoja, djeca stvaraju pozitivnu sliku o samom sebi, upoznaju se s drugim kulturama, razvijaju pozitivne stavove prema drugim narodima.

2.USVAJANJE GOVORA I JEZIKA

Kada govorimo o jeziku, u najopćenitijem smislu možemo ga definirati kao sustav glasovnih znakova. Jezik je uvjetovan povijesnim odrednicama i kao takav, specifičan je za svaki narod. Jezik je sredstvo pomoću kojega izgrađujemo vlastitu svijest, stvaramo mišljenje te pomoću kojeg prenosimo znanje novim generacijama. Jezik prvenstveno koristimo kao sredstvo sporazumijevanja, što se odnosi na komunikaciju odnosno razmjenu poruka, misli, osjećaja, itd. Jezik kao takav nastaje kombiniranjem glasova, riječi, znakova i rečenica. Osnovnom jedinicom odnosno elementom jezika, smatra se riječ.(Lurija,2000, prema Silić, 2007). Hrvatski jezični portal¹ navodi sljedeću definiciju pojma riječ: „*Riječ je glas ili skup glasova jednog jezika kojemu je pridruženo neko značenje i za koji govornici dotičnog jezika smatraju da predstavlja autonomnu jedinicu; najmanja cjelovita grafička i jezična jedinica koja odgovara predodžbi najosnovnije jedinice jezika, a djelomično i znaka za određeni pojam*“. Autori Apel i Masterson navode kako se jezik sastoji od pet sustava a to su: glasovi, značenje, poredak i oblik riječi, gramatičko oblikovanje riječi i društvena uporaba jezika. Ovi navedeni sustavi predstavljaju svojevrsna pravila komunikacije koja je potrebno slijediti kako bi komunikacija bila uopće moguća (Apel, Masterson, 2004).

Sustav glasova bavi se glasovima kojima se koristimo u govoru. Ovaj sustav naziva se još i fonologija. Fonologija je disciplina koja proučava foneme ili glasove kao razlikovne jedinice. Ovaj sustav važan je za dijete pri usvajanju govora i jezika kako bi ono znalo koje su glasovne razlike važne i vrijedne, a koje nisu(Apel, Masterson, 2004).

Sustav značenja naziva se još i semantika te se bavi općenito vrstama riječi te značenjima pojedinih riječi. Ovaj sustav važan je djetetu kako bi mogao povezati značenje i govorni oblik.

¹ Hrvatski jezični portal. Pribavljeno 109.2018 sa <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>

Treći sustav koji se bavi poretkom i oblicima riječi naziva se gramatikom. Gramatika je vrlo složen sustav i znatno se razlikuje od jezika do jezika. Svaki jezik pri gramatici, ima neka svoja pravila koja je potrebno slijediti. Za ispravno korištenje jezika i uspješnu komunikaciju potrebno je slijediti pravila raspoređivanja riječi u rečenici te samih rečenica (Apel, Masterson, 2004).

Sustav gramatičkog oblikovanja riječi naziva se morfologija a odnosi se na proučavanje različitih vrsta riječi, njihovih oblika te načina na koji se riječi mijenjaju i oblikuju ovisno o njihovoj funkciji u rečenici (Apel, Masterson, 2004).

Sustav društvene uporabe jezika naziva se pragmatika a odnosi se na upotrebu jezika u društvenom kontekstu, odnosno na koje načine se ljudi mogu služiti jezikom u društvu (Apel, Masterson, 2004).

Dijete na svijet uglavnom dolazi s urođenim sposobnostima za usvajanje govora i jezika. Suvremene teorije objašnjavaju kako ljudski mozak posjeduje određeni mehanizam. Taj urođeni mehanizam aktivira se onda kada dijete dosegne određeni stupanj razvoja te tada počinje razumijevati i primjenjivati ono što čuje, odnosno jezik. Ovaj mehanizam se naziva „generator jezika“. Ovaj mehanizam djetetu omogućuje da iz onoga što čuje formira njemu jednostavan i razumljiv gramatički sustav. Pri djetetovom rođenju mehanizam nije još prisutan, već se on postupno razvija. Tijekom prve godine dijete je već sposobno razumjeti pojedina pravila svog jezika. S tri godine dijete već dovoljno poznaje strukturu vlastitog jezika, što mu omogućuje da samo sebi stvori jednostavniju gramatiku koja će mu omogućiti proizvodnju vlastita iskaza (Prebeg-Vilke, 1991).

2.1. Teorije o usvajanju jezika

Brojni istraživači nastojali su pronaći odgovore na pitanja kako to djeca usvajaju jezik i govor te razlikujemo nekolicinu suvremenih teorija koje daju odgovor (Prebeg-Vilke, 1991).

Jean Piaget u svojim radovima prikazao je najcjelovitiji razvoj djeteta (Prebeg-Vilke, 1991). On spominje kognitivni i socijalni razvoj koji se međusobno prilagođavaju, što dovodi do govora koji je usmjeren prema djetetu samom. Dijete razvija govor

koji je usmjeren prema njemu samom iz razloga što dijete nije još sposobno shvatiti da se njegove potrebe i mišljenja razlikuju od ostalih. Ovakav govor Piaget naziva egocentričnim govorom. Razlog egocentričnog govora Piaget vidi u nedostatku socijalizacije. Kod egocentričnog govora Piaget navodi tri vrste govora a to su: ponavljanje riječi i slogova koji nemaju društvenu funkciju, monolozi te kolektivni monolozi. Kod monologa dijete se obraća samom sebi dok kod kolektivnog monologa dijete se potiče na govor odnosno razgovor ali se ustvari ne očekuje od djeteta da govor razumije i prati. Piaget također smatra kako razvoj djetetova govora prati i razvoj djetetova mišljenja. Za Piagetovu teoriju razvoja također je nužno spomenuti i faze kroz koje svako dijete prolazi. Faze koje Piaget navodi su: senzomotorna faza (0-18 mj.), predoperacionalna faza(18 mj.-7 god.), faza konkretnih operacija (7-11 god.) i faza formalnih operacija (11 godina nadalje). Dakle postoje četiri faze kroz koje dijete mora proći, faze su ograničenog trajanja i o njima ovisi i govorni razvoj. Prema Piagetu djetetov govorni razvoj ovisi o njegovu spoznajnom razvoju, te je dijete sposobno savladati određeno područje govora tek kada dosegne određenu razinu kognitivnog razvoja. Daljnja istraživanja složila su se s ovom teorijom u djelu gdje Piaget ističe važnost aktivne, konstruktivne uloge djeteta, dok kao nedostatak navode podcjenjivanje važnosti okoline odnosno drugih ljudi pri razvoju govora kod djece (Prebeg-Vilke, 1991). Lav Vygotsky svoju teoriju temelji na teoriji Jeana Piageta te prihvaća postojanje egocentričnog govora, no on ju objašnjava na drugačiji način. Egocentrični govor Vygotsky vidi kao sredstvo realističnog djetetova mišljenja te govori kako on ima i socijalnu funkciju. Kao funkciju govora u toj dobi navodi funkciju priopćavanja, društvenog povezivanja te djelovanja djeteta na okolinu. Također, on smatra kako je govor socijalan, a prerasta u egocentričan komunikativan govor u kasnijoj dobi. Za razliku od Piageta Vygotsky smatra kako jezik i misao imaju različite korijene ali postepeno počinju djelovati jedno na drugo. Vygotsky je također predstavio shemu *vanjski govor-šapat-unutrašnji govor*, što ustvari znači da dijete primi verbalnu informaciju zatim ju usvaja i to na način da ju šaptom ponavlja te je kasnije može upotrijebiti u vlastitoj komunikaciji (Prebeg-Vilke, 1991). Kada se govori o razvoju govora nedopustivo je ne spomenuti bihevioristički pristup. Kao najznačajniji predstavnik spominje se Leonard Skinner. Skinner navodi kako djeca jezik uče putem uvjetovanih refleksa.

Za razvoj i učenje potrebni su poticaj odnosno podražaj te potkrjepljenje. U slučaju jezika i govora poticaj predstavlja djetetov iskaz kojim se postiže neki rezultat, koji predstavlja potkrjepljenje. Ukoliko je potkrepljenje, odnosno dobiveni rezultat, ugodan za organizam vjerojatnost da će se radnja, odnosno podražaj ,ponoviti je velika. U suprotnom slučaju, odnosno negativnom rezultatu za organizam do ponavljanja vjerojatno neće doći. Nedostatak ove teorije je taj što je bilo svejedno o kakvom se organizmu radi, djetetu ili pak životinji. Uz to neki podražaj ponekad može biti potkrepljujući a ponekad ne. Iz tog razloga nije bilo moguće utvrditi što točno predstavlja potkrjepljenje za djetetov razvoj govora. Najveća prednost ove teorije vidljiva je u ispravljanju određenih poteškoća govora odnosno govornih mana (Prebeg-Vilke, 1991). Sljedeću teoriju postavio je lingvist Noam Chomsky. On u svojoj teoriji dijete koje uči i usvaja svoj jezik uspoređuje s lingvistom. Dijete baš kao i lingvist dobiva podatke, koje čuje iz okoline. S obzirom na podatke koje je dobilo dijete konstruira sustav jezika. Osim toga Chomsky ističe i važnost jezične kreativnosti što definira kao sposobnost govornika da proizvode i razumije rečenice iako ih nije nikada čuo. Chomsky također navodi kako dijete postavlja hipoteze o jeziku a kasnije ih vlastitim djelovanjem provjerava. Problem ove teorije je uz tome što je Chomsky zanemario spoznajni razvoj djeteta. Također, Chomsky je smatrao kako sva djeca neovisno o inteligenciji i okolini u kojoj rastu do pete godine nauče osnovne strukture svog jezika. Važnost ove teorije je u tome što se usmjerila na dijete i na procese koje dijete prolazi pri usvajanju jezika (Prebeg-Vilke, 1991). Različiti autori navode još teorija o tome kako dijete usvaja govor i jezik. Novija istraživanja govore o tome kako u procesu materinskog jezika ali i drugog odnosno stranog jezika biološki faktori imaju značajnu ulogu te kako postoje određena razdoblja kada je učenje najpovoljnije a nakon njih učenje postaje nepravilno i nepotpuno. Ova određena razdoblja nazivaju se osjetljivim periodom (Prebeg-Vilke, 1991). Nekada se govorilo o kritičnim razdobljima, no danas je taj pojam zamijenjen jer se vjeruje kako promjene nisu nagle niti apsolutne, kako se onda vjerovalo. Također, ono što se vjeruje danas jest kako razvoj materinskog jezika slijedi određenu shemu. Djeca različitih kultura, različitih jezika i sredina ipak u približno isto vrijeme i podjednakim tempom usvajaju jezik. Na usvajanje jezika uvelike utječe i kvaliteta djetetova života. Jezik se formira s obzirom na aktivnosti djeteta, odnosno

stjecanjem iskustva s različitim predmetima u okruženju (Silić,2007). U razvoju govora od velike su važnosti i osobe koje čine djetetovo okruženje. Osobe su veoma važne zato što čine mogućnosti za ostvarivanje dvosmjerne komunikacije, koja je važna zato što dijete uvodi u proces socijalne interakcije i u proces formiranja komunikacijske kompetencije (Ivić, 1987, prema Silić, 2007).

2.1. Razvoj govora kod djeteta od druge do šeste godine

Do druge godine djetetova života priprema se glasovna baza govora i razumijevanje, te se pojavljuju prve smislene riječi. Bogatstvo dječjeg rječnika se intenzivno razvija. Dvogodišnje dijete jako puno razumije no nije u stanju toliko toga izgovoriti riječima. Između druge i treće godine dijete koristi puno pitanja, povezuje rečenice od nekoliko riječi . U ovom razdoblju djetetova života roditelji mogu razumjeti 75% do 100% onoga što dijete govori. U razdoblju od 4. do 6. godine dijete razumije i koristi složenije rečenice, usvojilo je značenje većine gramatičkih kategorija te ih može koristiti. Izražen mu je interes za čitanjem i pisanjem(Starc i sur.,2004). Pri usvajanju govora djeca prolaze kroz nekoliko faza (Brewster, Ellis,Girard, 2002). Prva faza naziva se brbljanjem a traje od rođenja do djetetova osmog mjeseca. U ovoj fazi djeca mogu čuti i izgovoriti široki raspon glasova i zvukova. Pri usvajanju stranog jezika, već u ovoj fazi djeca mogu proizvoditi glasove i zvukove koji nisu tipični za njihov materinski jezik. Druga faza naziva se fazom prve riječi. Ova faza podrazumijeva da djeca oko svog jedanaestog mjeseca života počinju nazivati, nekim svojim nazivom predmete i ljude koji ih okružuju. U ovoj fazi djeca započinju, uglavnom slučajno, dobro spajati glasove tako nastaju njihove prve riječi (mama, tata). Stalnom izloženošću riječima i imitiranjem onoga što čuju djeca uče povezivati određene predmete s određenim zvukom. U razdoblju između osamnaestog mjeseca i dvije godine djeca započinju povezivati po dvije riječi, te tako proširuju značenja. Ova faza naziva se fazom dvije riječi. U sljedećoj fazi djeca počinju slijediti fonološke, sintaktičke i leksičke norme. Ovome pogoduje dječja kreativnost koja je u njihovoj trećoj i četvrtoj godini na vrhuncu. Djeca sve više i točnije mogu imitirati govor odraslih. Do pete godine djeca mogu razviti vokabular od nekoliko tisuća riječi (Brewster, Ellis,Girard, 2002). Autor Gordon Wells (1986) navodi kako djeca do

polaska u školu prolaze kroz nekoliko faza, s obzirom na to zašto im je potreban jezik. faze kroz koje djeca prolaze su sljedeće:

- U prvoj fazi malena djeca jezikom se koriste kako bi pažnju usmjerili na sebe, odnosno kako bi dobili pozornost okoline na sebe ili predmet koji ih zanima. Također, jezikom se koriste kako bi dobili ono što žele ili istaknuli ono što su zapazili.
- U drugoj fazi djeca počinju postavljati pitanja, koriste se jezikom kako bi saznali što je to ili zašto. Također počinju i koristiti priložne oznake mjesta, pridjeve i posvojne zamjenice.
- U trećoj fazi njihova pitanja postaju sve složenija. Izražavaju složenije želje, govore o nečemu što im se dogodilo ili razgovaraju o onome što im se trenutno događa.
- U četvrtoj fazi djeca se koriste složenijim izrazima kako bi izrazili svoje zahtjeve, objasnili nešto ili zatražili za objašnjenje.
- U petoj fazi djeca koriste jezik kako bi dali neku informaciju postavili pitanje ili odgovorili na pitanje, daju direktne i indirektne zahtjeve, daju prijedloge i ponude, izražavaju osjećaje i stavove te pitaju za tuđe. Koriste se uzrok i posljedicom (npr. ako ti to onda ću ja ovo) (Wells, 1986).

3.USVAJANJE DRUGOG JEZIKA

Današnji stil i način života od čovjeka sve više zahtjeva poznavanje još nekog stranog jezika, najčešće engleskog. Brojna istraživanja pokazala su kako je s učenjem stranog jezika veoma poželjno započeti u što ranijoj dobi. Osim na poznavanje još jednog jezika, učenje stranog jezika utječe i na stvaranje pozitivnih stavova prema drugim kulturama, narodima te uz to djeca postaju tolerantnija i otvorenija i u daljnjem životu. Autorica Andreja Silić ističe kako su djeca sposobna učiti onoliko jezika koliko im je omogućeno da pravilno čuju. Djeca mogu strani jezik usvojiti i upotrebljavati iz više razloga, kao npr. pripadnost nacionalnoj manjini, život u stranoj zemlji, mješoviti brak i slično(Silić,2007). Postoje znatne razlike u usvajanju i učenju stranog jezika, zato se na ta dva pojma gleda kao na dva različita procesa. Usvajanje stranog jezika je prirodan proces koji se odvija na način kao i na usvajanje prvog jezika, te se događa iz razloga što za time postoji potreba ili su pak djeca u takvoj situaciji. Usvajanje drugog jezika dovodi do dvojezičnosti ili bilingvizma u vrlo ranoj dobi. Učenje stranog jezika neprirodan je proces koji se bazira na svega nekoliko sati organizirane nastave(Prebeg-Vilke, 1991). Učenje stranog jezika u vrtiću također vodi prema bilingvizmu, no za to je ipak potrebno malo više vremena te ga je moguće postići do kraja školovanja. Učenje stranog jezika u ranoj dobi potaknuto je i temeljnim aktom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, odnosno Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Ovaj dokument navodi osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje a jedna od njih je komunikacija na stranom jeziku. (NKRPOO, 2015). Učenje stranog jezika u ovoj dobi trebalo bi biti prožeto svakodnevnim aktivnostima u vrtiću. Pri učenju se ne trebaju koristiti neke posebne metode poučavanja (kao što je to prisutno u školskoj nastavi). Cilj učenja stranog jezika u predškolskoj dobi trebao bi biti stvoriti odraslog bilingvalnog govornika. Vrtićko okruženje može pružiti idealne uvjete za učenje stranog jezika i to na način da se strani jezik koristi u svakodnevnim, jednostavnim i praktičnim situacijama koristeći se njima bliskim i poznatim predmetima

(Pavličević-Franić, 2001). Također najvažnija dječja aktivnost, odnosno igra može biti odlična situacija za usvajanje ali i upotrebu jezika. Tijekom igre dijete je vrlo aktivno, što utječe na njegovu pažnju odnosno produljuje ju (Howe, prema Silić, 2007). Odrasli, naročito odgajatelji moraju omogućiti djeci da na pravilan način djeci omoguće da iskoriste već urođene osobine koje im koriste u usvajanju stranog jezika. Pri usvajanju stranih jezika također se govori o postojanju osjetljivog razdoblja. Za savladavanje stranog jezika najvažnija je rana dob. Starija djeca i odrasli, obzirom na njihove kognitivne sposobnosti, mogu učiti brže, no postižu slabije rezultate od onih koji su sa učenjem započeli već u ranoj dobi. Uz dob postoje i drugi brojni faktori koji utječu na uspjeh u usvajanju i učenju drugog jezika. (Silić, 2007).

3.1. Bilingvizam

Bilingvizam definira se kao poznavanje i upotreba dvaju jezika od strane iste osobe (Anderson i Boyer, 1970 prema Prebeg-Vilke, 1991). Bilingvizam podrazumijeva dvije definicije, maksimalističku koja govori o potpunom vladanju dvaju jezika dok se minimalistička odnosi na djelomično korištenje jedne jezične vještine nekog jezika. Razlikuju se dva tipa bilingvalnog govornika. Prvi govornik naziva se složenim bilingvistom zato što on misli samo na jednom od svoja dva jezika, uglavnom materinskom. Drugi tip govornika je onaj koji svoja dva jezika drži odvojenima, on misli na jednom jeziku kada proizvodi poruke na tom jeziku a na drugom jeziku kada govori njime (Fishmann, 1996). Bilingvalnost se danas smatra prirodnim stanjem čovjeka. Starija istraživanja pokušala su dokazati kako bilingvizam nije pozitivan i može štetiti razvoju djeteta. Tako su neka istraživanja pokazala kako bilingvalni govornici često zaostaju u verbalnoj inteligenciji i do dvije godine. Novija istraživanja opovrgavaju takve zaključke te govore kako bilingvalna djeca pokazuju bolje rezultate i u verbalnim i u neverbalnim testovima inteligencije te postižu bolji uspjeh u školi općenito. Uz to, bilingvizam pozitivno utječe i na djetetov socijalni razvoj (Prebeg-Vilke, 1991). Prema načinu na koji djeca usvajaju svoja dva jezika razlikuju se simultani i sukcesivni bilingvizam. Simultani bilingvizam podrazumijeva izloženost jezicima od samog rođenja djeteta a sukcesivni bilingvizam podrazumijeva dodavanje stranog jezika postupno od treće godine života pa nadalje (Prebeg-Vilke, 1991).

4. UČENJE ENGLESKOG JEZIKA U RANOJ DOBI

Djeca rane i predškolske dobi zahtijevaju stjecanje iskustva vlastitim djelovanjem. Na taj način najbolje stječu svoja znanja. Aktivnim sudjelovanjem direktno utječu na svoj razvoj. Poznavajući nove paradigme o odgoju djece znamo koliko je važna uloga odgajatelja u takvim aktivnostima. Isto tako je i s učenjem stranog jezika. U nastavku rada osvrnut ću se na neke ključne načine kako odgajatelj može direktno utjecati na poticanje motivacije kod djece rane i predškolske dobi prilikom učenja stranog jezika.

4.1. Kako uči dijete rane i predškolske dobi

Za razumjeti kako dijete uči engleski jezik potrebno je uopće znati kako to djeca ustvari stječu svoja znanja. Pod učenjem podrazumijevamo proces kojim se stječu iskustva i usvajaju znanja, odnosno proces koji je usmjeravan obrazovanjem ali ovisi o naporu koji u njega ulaže ljudska jedinka. Učenje je značajan proces za život svakog pojedinca, a započinje već u prenatalnom razdoblju. Kao rezultat učenja javljaju se promjene u ponašanju. Mala djeca prvo uče u osjetilnom, motoričkom, emocionalnom, govornom i tek onda u spoznajnom području. Djecu stalno muče brojna pitanja na koja traže odgovore, te zato stalno postavljaju pitanja, zagonetke i sl. Cilj učenja u ranoj i predškolskoj dobi prema Piagetu je zadovoljiti osnovne djetetove potrebe, a ne naglašavati intelektualne komponente. Učenje je sporedan i spontan čin u kome su važni interesi, a uči se kroz spontane aktivnosti kao što je igra. Učenjem u ovoj dobi stječu se opća, nespecifična iskustva i formira se osobnost. (Selimović, Karić, 2011). Dijete uči istraživanjem. Dijete s istraživanjem počinje već od rođenja, a odrastanjem raste i njegova potreba za još većim istraživanjem. Do istraživanja dolazi iz nekoliko razloga, neki od njih su: prirodna znatiželja, odvažnost

i neustrašivost, učenje akcijom i sl. (Martinović,2003). No, za istraživačke aktivnosti isto tako ključna je motivacija (Došen Dobud, 2005). Potreba djeteta za istraživanjem javlja se zbog prirodnog razvoja određenih osobina kao što mašta, kreativnost, kompetentnost, kritičko mišljenje. Djeca istražujući testiraju minimalno dvije mogućnosti, čime izražavaju svoju potrebu za stjecanjem novih znanja, ali i stječu ustrajnost u rješavanju problema (Gopnik,2003), čime se postepeno razvija osjetljivost za probleme, što je jedan od kriterija za prepoznavanje same kreativnosti djeteta, ali i razvoj divergentnog mišljenja.

Djeca rane i predškolske dobi zahtijevaju stjecanje iskustva vlastitim djelovanjem. Na taj način najbolje stječu svoja znanja. Aktivnim sudjelovanjem direktno utječu na svoj razvoj. Poznavajući nove paradigme o odgoju djece znamo koliko je važna uloga odgajatelja u takvim aktivnostima. Isto tako je i s učenjem stranog jezika. U nastavku rada osvrnut ću se na neke ključne načine kako odgajatelj može direktno utjecati na poticanje motivacije kod djece rane i predškolske dobi, prilikom učenja stranog jezika.

5. MOTIVACIJA

Općenito motivaciju možemo definirati kao skup motiva odnosno psiholoških stanja koja pokreću i usmjeravaju ljudsko ponašanje te određuju intenzitet ljudskog ponašanja (Medved Krajnović, 2010). Ipak ne možemo govoriti o nekoj univerzalnoj definiciji zato što motivacija ovisi o pojedincu. Razlikujemo dvije vrste motivacije, a to su intrinzična i ekstrinzična. Intrinzična motivacija odnosi se na osobne motive i unutarnju želju pojedinca, dok je ekstrinzična motivacija pokrenuta vanjskim čimbenicima. Jednim od prvih istraživača motivacije vezane za učenje stranog jezika smatra se Howard Gardner. On je predstavio socioedukacijski model usvajanja stranog jezika koji se i dalje koristi u literaturi. Gardnerov model polazi od pretpostavke da se proces učenja stranog jezika sastoji od nekoliko elemenata. Elementi koji su ključni za savladavanje stranog jezika, prema Gardneru su: ulazni čimbenici (biološki, iskustveni), individualne razlike (kognitivne i afektivne), formalni i neformalni kontekst te jezični ali i nejezični ishodi učenja. Svi ovi elementi djeluju unutar jedne sociokulturne sredine, sociokulturna sredina je ta koja određuje izloženost jezika, status jezika te percepciju pojedinca o jeziku (Mihaljević Djigunović, 1998). Gardner također govori i kako stavovi mogu utjecati na motivaciju i to na način da se putem stavova motivacija može održavati. Osim toga na motivaciju može utjecati i strah od učenja stranog jezika. Strah od učenja stranog jezika predstavlja golemu prepreku u učenju. U literaturi se spominju dva oblika straha. Prvi je strah od stranog jezika, koji se povezuje s nekim osobinama samog pojedinca kao što su plašljivost, zatvorenost, strah od komunikacije općenito. Drugi oblik je strah koji je povezan uz učenje i uporabu stranog jezika, odnosno više sram (Mihaljević Djigunović, 2002). Visoki stupanj motivacije može sniziti strah od učenja stranog jezika no s druge strane visoki stupanj straha može sniziti stupanj motiviranosti. Gardner uz to spominje i važnost integrativne motivacije. Integrativna motivacija obuhvaća trud, želju, pozitivan stav prema stranom jeziku te interes za taj jezik ali i kulturu (Gardner, 2001). Prema Gardneru na motivaciju utječu dvije vrste konteksta, kulturni i obrazovni (Gardner, 2007). Kulturni kontekst odnosi se na

stavove pojedinca u vrijednostima jezika i smislu učenja te na očekivanja o tome što želi postići, što može. Obrazovni kontekst odnosi se na obrazovni sustav, programe, kompetencije i sl. Oba konteksta jednako su važna za pojedinca i utječu na stavove i motivaciju (Karlak, 2014). Osim Gardnera autor Dornyei iznosi svoju teoriju o motivaciji za učenjem stranog jezika, gdje govori kako istu čine tri komponente, a to su: razina jezika, razina učenika i razina konteksta učenja. On tvrdi kako sve tri komponente motivacije utječu na opću motivaciju a odražavaju društvenu, osobnu i obrazovnu dimenziju jezika. Novija istraživanja motivaciju za učenjem stranog jezika povezuju se sa stvaranjem pozitivne slike o samome sebi (Dornyei, 2005).

6. ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA MOTIVACIJU PREDŠKOLSKE DJECE ZA UČENJE STRANOG JEZIKA

Pri usvajanju stranog jezika postoje unutarnji i vanjski čimbenici koji mogu utjecati na proces usvajanja stranog jezika. Neki od čimbenika koji utječu na učenje engleskog jezika, odnosno bilo kojeg stranog jezika mogu biti dob, okruženje, jezična zrelost, motivacija i slično (Silić, 2007). U nastavku rada osvrnut ću se na neke od čimbenika.

6.1. Dob

Dob se smatra značajnim faktorom koji može utjecati na brzinu i uspješnost usvajanja govora i jezika općenito, pa tako i engleskog jezika. Brojni autori slažu se kako je sa učenjem stranog jezika poželjno započeti u što ranijoj dobi. Naime, učenje stranog jezika kod djece i kod odraslih odvija se kroz različite procese. Pri učenju stranog jezika djeca se koriste urođenim svojstvima jezične sposobnosti dok odrasli to ne mogu. Prednosti učenja stranog jezika u ranoj dobi su mnogobrojne. Učenjem jezika od najranije dobi djeca mogu usvojiti izvorni naglasak. Slušajući strani jezik iz njima bliskih izvora djeca su sposobna usvojiti potpuno točan izvoran naglasak, dok je to u odrasloj dobi gotovo pa nemoguće. S obzirom na upijajući um djece te učenjem na prirodan način (npr. kroz igru) djeca su u stanju razumjeti i koristiti strukture stranog jezika. Učenjem stranog jezika djeca lakše usvajaju i vještine čitanja i pisanja što kasnije pomaže u razvoju komunikacijskih sposobnosti. Učenje stranog jezika u ranoj dobi može utjecati i na razvoj koncentracije ali i na razvoj samopouzdanja kod djece (Prebeg-Vilke, 1991).

6.2. Stvaranje poticajnog okruženja za učenje engleskog jezika u odgojno-obrazovnoj ustanovi

Suvremene znanstvene spoznaje donose nam neke nove poglede na dijete rane dobi, ali i na djetinjstvo općenito. Autorica Edita Slunjski (2009) o djetinjstvu govori kao

o procesu socijalne konstrukcije kojeg djeca i odrasli zajednički izgrađuju a koji se stvara uvijek obzirom na određeni prostor, vrijeme i kulturu. Nova paradigma na djetinjstvo gleda kao na životno razdoblje koje ima svoje vrijednosti i kulturu a ne kao prije, odnosno kao na pripremnu fazu za budući život. Dijete u velikoj mjeri konstruira i određuje vlastiti život za vrijeme djetinjstva. Promatranjem djetinjstva kao zasebnog životnog razdoblja koje ima svoje vrijednosti, dolazi i do brojnih istraživanja u području neuroznanosti. Istraživanja pokazuju kako čitav budući život uvelike može ovisiti o razvoju mozga u najranijim godinama, odnosno u razdoblju od druge do šeste godine. Osim toga „rast“ mozga se sve više dovodi u vezu s djetetovim iskustvom a ne samo genetikom. Sve to dovodi do shvaćanja koliko je okolina i djetetovo okruženje bitno. Djetetovo okruženje utječe na način njegova učenja, razmišljanja, stvaranja stavova, čak i osobnosti ali i na cjelokupni odgoj općenito. Upravo zbog svega toga kao i zbog činjenice za djeca sve više vremena provode u vrtiću, prostor mora biti bogato opremljen. Okruženje daje djetetu i sliku o tome što se od njega očekuje, kako ga odgajatelj vidi ali i o načinu rada jednog odgajatelja. Okruženje djetetu treba pružati mogućnosti da zadovolji sve svoje razvojne potrebe. Bogato okruženje podrazumijeva prostor koji obiluje raznovrsnim materijalima i poticajima koji omogućavaju i potiču učenje. Važno je da uvijek postoji mogućnost izbora koja će djeci omogućiti da se bave onime što ih zanima s obzirom na vlastite sklonosti i sposobnosti (Miljak, 2009). Materijali i poticaji koji se nalaze u djetetovom neposrednom okruženju trebali bi pružati mogućnost djetetu da angažira sva svoja osjetila i sposobnosti. Materijali trebaju biti raznovrsni, jednostavni, jasni ali i izazovni. O važnosti okruženja i prostora u kojem dijete boravi, govori i činjenica da je i Maria Montessori prostor nazvala trećim odgajateljem (Miljak, 2009).

Prostor koji će poticajno djelovati na rano učenje engleskog jezika trebao bi biti takav da omogućuje uspostavljanje i ostvarivanje odnosa. Uz to važno je promišljati na koje se sve načine prostor može koristiti te mogu li se postavljati veze između različitih predmeta, namještaja, igračaka i materijala. Važno je stvoriti takav prostor koji će djeci omogućiti interakciju s odraslima i s vršnjacima, kako bi moglo doći do

učenja stranog jezika i korištenja istog. Igra s vršnjacima utječe na cjelokupni djetetov razvoj a naročito i na učenje stranog jezika (Silić, 2007).

Autorica Silić (2007) navodi nekoliko elemenata koje bi odgajatelji trebali pružiti djetetu. Ističe kako je za učenje stranog jezika, odnosno engleskog jezika posebno stvoriti ugodno okruženje koje je djeci blisko. Odgajatelj treba osmisliti dobre uvjete koji će potaknuti dijete na razvijanje želje i potrebe za komunikacijom na engleskom jeziku i to u stvarnim životnim situacijama u igri i ostalo. Cilj je kod djece potaknuti da se rado, često i neposredno koriste engleskim jezikom. Odgajatelj također mora osigurati dovoljno vremena za aktivnosti slušanja, igre i komunikacije na stranom jeziku. Uz to potrebno je osigurati dovoljno materijala koji će motivirati dijete na učenje stranog jezika. Poticati govorno stvaralaštvo na stranom jeziku. I veoma je bitno konstantno pružati informacije o djeci o njihovoj uspješnosti komuniciranja na stranom jeziku. Odgajatelji bi trebali biti vrsni stručnjaci koji dobro vladaju stranim ali i materinskim jezikom te uz to vrlo dobro poznaju djecu svoje skupine, posebnosti i specifičnosti razvoja djece. Odgajatelji kako bi motivirali dijete na učenje stranog jezika moraju biti sposobni osmisliti poticajno okruženje kako bi komunikacija na stranom jeziku bila moguća.

6.2.1 Prikaz istraživanja

6.2.2. Cilj

Autorica Andreja Silić provela je istraživanje s temom stvaranja poticajnog okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju na stranom jeziku. Cilj istraživanja bio je postupno stvarati i razvijati okruženje i ozračje u dječjem vrtiću i odgojno-obrazovnoj skupini koje će na prirodan način poticati komunikaciju na materinskom jeziku a posebno na stranom jeziku (Silić, 2007). Ovakav cilj bilo je moguće ostvariti samo kontinuiranim radom kroz dulje vremensko razdoblje. Zadatak je bio omogućiti djeci što više situacija u kojima će moći čuti komunikaciju na engleskom jeziku te situacija koje će od njih zahtijevati komunikaciju na engleskom jeziku. Ovaj proces slijedio je nekoliko pravila. Komunikacija na engleskom jeziku u početku se odnosila na njima veoma bliske pojmove, kao npr. igračke, pozdravljanje, praktično životne vještine i sl. uz to veoma je bilo važno da se sve odvija na vrlo prirodan

način, što je isključivalo prisilu i inzistiranje na ponavljanju i upotrebi engleskog jezika. Kako bi došli do rezultata, odnosno saznanja kakvo je to poticajno okruženje koje će motivirati djecu na učenje stranog jezika, istraživači su odgojno-obrazovni proces redovno snimali, bilježili, dokumentirali te kasnije analizirali dobiveno. Kako bi proveli istraživanje pripremili su se na taj način da su nastojali u zajedničkoj suradnji s odgajateljima, djecom i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa. Važno im je bilo osigurati situacije gdje će djeca moći čuti govor izvornih govornika engleskog jezika, kao i govor djece na engleskom jeziku kako bi svoj govor mogli uspoređivati. Osim slušanja važno je bilo stvoriti priliku za stalne kontakte s odraslim osobama kako bi se time poticala želja i potreba za spontanom komuniciranjem na engleskom jeziku. Nastojali su osigurati što više situacija za prirodno učenje engleskog jezika, kroz razne aktivnosti kao npr. simbolička igra. Prostor odgojno-obrazovne skupine redovito su u dogovoru s djecom, odgajateljima, stručnim suradnicima, ravnateljicom, roditeljima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, nadopunjavali različitim igračkama, audiomaterijalima, videomaterijalima te drugim potrebnim sredstvima i poticajima. Tijekom tog procesa bilo je važno stalno slijediti djetetove interese, potrebe, napredovanja u znanju i sl. kako bi se mogli određivati novi ciljevi, nove aktivnosti i planirati novi sadržaji koji će i dalje motivirati dijete za učenje engleskog jezika.

6.2.3. Instrumenti

U ovom istraživanju sudjelovala je odgojno-obrazovna skupina iz dječjeg vrtića „Potočnica“ iz Zagreba, a provodilo se u vremenskom razdoblju od rujna 2000. do lipnja 2001. Istraživanje je provedeno u obliku akcijskog istraživanja s elementima etnografskog pristupa. Pri istraživanju proveden je postupak sustavnog promatranja, u varijanti sudjelujućeg promatranja (Silić, 2009). Odgajateljica skupine bila je ujedno i istraživač. Dobiveni podatci dokumentirali su se i bilježili pomoću tehničkih pomagala (kamera i sl.) te uz pomoć vođenja dnevnika gdje su se bilježila zapažanja vezana uz uvjete, situacije, načini i kvaliteta komunikacije na engleskom jeziku. Istraživači su svakodnevno promatrali djecu u situacijama gdje im se pružala mogućnost komunikacije na stranom jeziku. Pratili su situacije gdje su djeca bila u mogućnosti birati razna sredstva, igre, igračke, audiovizualne i ostale poticaje koja su

im pružala mogućnost korištenja engleskog jezika. Osim toga promatrali su djecu u nekim životnopraktičnim situacijama gdje im se pružala mogućnost komuniciranja na engleskom jeziku. Zanimalo ih je koliko se djeca ustvari koriste engleskim jezikom u raznim situacijama kao što su: dolazak u vrtić i pozdravljanje, predstavljanje drugoj djeci ili odraslima, izricanje vlastitih osjećaja, misli, želja, potreba, pitanja, korištenje engleskih izraza pri uzimanju obroka, pri izvršenju higijenskih potreba, pri slobodnoj igri i sl. Sve u svemu zanimalo ih je koliko se djeca koriste engleskim jezikom tijekom jednog tipičnog boravka u skupini kroz cijeli dan. Praćenjem ovih aktivnosti i toga kakvim se materijalima i poticajima djeca koriste istraživači su mogli planirati daljnji slijed događaja. Praćenje je pružilo mogućnosti za refleksiju i vrednovanje učinkovitosti te za donošenje prijedloga za daljnje aktivnosti. Istraživači su istraživanje podijelili u nekoliko faza te su na temelju toga formirali instrumente istraživanja. Tijekom prve faze, odnosno akcije istraživači su nastojali pratiti djecu i njihove interese. To vrijeme su prepustili za prilagodbu djece te međusobno upoznavanje. Osim toga važno je bilo uspostaviti i dobre odnose s roditeljima djece. U drugoj akciji osvrnuli su se na praćenje situacija u kojima je moguće ostvariti komunikaciju na engleskom jeziku. Poseban naglasak dali su na ozračje i atmosferu u skupini, na što su gledali kao na bitan motivacijski faktor za učenje engleskog jezika. U ovoj fazi posebno su pratili važnost odgajatelja i druge djece za komunikaciju engleskom jezikom. Treća akcija služila je za održavanje kontinuiteta procesa i planiranja daljnjih koraka. U četvrtoj akciji cilj je bio obogatiti fizičko i jezično okruženje i poticati suradničko učenje u skupini. Poticali su djecu na donošenje različitih materijala od kuće te i time poticali komunikaciju među djecom na stranom jeziku. Nastojali su stvoriti situacije gdje će biti moguće uspostaviti međusobni dijalog između istraživača i djece te djece međusobno. Posebno je bilo važno poticati djecu na postavljanje otvorenih pitanja koja će djeci nuditi mogućnost za različite odgovore i time produbiti njihov interes i aktivnost pri korištenju engleskog jezika. Peta akcija usmjerena je bila na komunikaciju među djecom na engleskom jeziku ali bez prevelikog uplitanja odraslih. Cilj je bio osposobiti djecu za samostalnu komunikaciju na engleskom jeziku te i m pomoći pri tome. Posebno su nastojali potaknuti djecu za samostalno istraživanje jezičnog okruženja.

6.2.4. Uzorak

Istraživanje je provedeno u odgojno-obrazovnoj skupini, vrtića „Potočnica“ iz Zagreba. Skupina je brojala devetnaestero djece. Najmlađe dijete imalo je 3,10 godina a najstarije 6, 2 godine. Jedanaestero djece je bilo novoupisanih, šestero ih je već drugu godinu bilo u vrtiću dok je dvoje bilo tri godine. Od novoupisane djece jedna djevojčica imala je određeno predznanje iz engleskog jezika. Djeca različite kronološke dobi ali i različitog stupnja znanja engleskog jezika predstavljala su određeni izazov u radu. No također to je dovelo i do određenih prednosti i to na ta način da su djeca koja engleski uče već drugu ili treću godinu imala utjecaj na aktivnosti koje će se provoditi ali i na mlađu djecu koja još nisu učila engleski jezik.

6.2.5. Rasprava i zaključci

Ovim akcijskim istraživanjem, istraživači su potvrdili već unaprijed donesene zaključke kako djeci rane dobi izloženost dvama jezicima ne predstavlja nikakav problem, već da oni imaju posebnu, urođenu sposobnost bez poteškoća usvojiti i razlikovati oba sustava. Uz to istraživači su potvrdili i važnost okruženja u procesu odgoja i obrazovanja, kojeg je već Maria Montessori nazivala „trećim odgajateljem“. Također su došli do zaključka kako je okruženje izuzetno važno i u učenju stranog, u ovom slučaju engleskog jezika. Posebnu ulogu u stvaranju poticajnog i pogodnog okruženja za usvajanje stranog jezika vide u odraslim osobama s kojima dijete može stvoriti prisan odnos. U slučaju odgojno-obrazovne skupine to su prvenstveno, naravno odgajatelji. Ovisno o okruženju i osobama s kojima redovno komuniciraju djeca i razvijaju svoju potrebu za komunikacijom. Ono što je u ovoj dobi veoma važno je stjecanje znanja prirodnim putem, što podrazumijeva igru, sudjelovanje u svakodnevnim različitim aktivnostima. Uz sve to ovim istraživanjem dobiveni su i još neki vrijedni zaključci. Autorica Silić navodi kako su uspjeli napraviti kvalitetan pomak u proučavanju ove teme. Pratili su, promišljali i mijenjali uvjete za učenje engleskog jezika u ranoj dobi. Postigli su i promjenu pri planiranju odgojno-obrazovnog rada, te su se odmaknuli od strogog držanja nekog unaprijed određenog plana. Autorica također govori kako su uspjeli u poticanju i stvaranju želje i potrebe

za spontanim komuniciranjem na engleskom jeziku, u svakodnevnim situacijama i aktivnostima.

6.3. Metode poučavanja engleskog jezika

Jedan od faktora koji može djelovati motivirajuće ali i demotivirajuće na učenje engleskog jezika u ranoj dobi je i metoda poučavanja. Metoda općenito može predstavljati značenje uloge učitelja (u ovom slučaju odgajatelja) u procesu prenošenja znanja, odnosno postupke i tehnike kojima se on koristi (Richards i Rodgers, 2001). Postoji mnoštvo metoda i pristupa poučavanju engleskog jezika, no ne djeluju svi motivirajuće za djecu rane i predškolske dobi. Kao što je već spomenuto pri učenju djece rane i predškolske dobi zahtjeva se prirodnost, spontanost, igra, životnopraktične situacije i slično. Kako bi to bilo moguće važno je naravno stvoriti pogodno okruženje za učenje, o čemu je već prije pisano. Za kvalitetno učenje stranog jezika, odnosno engleskog poželjno je raditi u manjim grupama. Idealan broj djece bio bi do desetero. Nažalost, često uvjeti ipak ne dopuštaju toliko male skupine, barem ne u vrtiću, zato je važan zadatak na odgajatelju da osmisli načine na koje će uspješno moći ostvariti priliku za komunikaciju na engleskom jeziku sa svakim djetetom. Uz to, neovisno o broju djece, odgajatelj treba birati takve aktivnosti koje će pružiti mogućnosti svoj djeci da sudjeluju i budu aktivno uključeni. Osim toga na odgajatelju je i stvoriti pozitivan stav prema stranom jeziku općenito, kao i prema komunikaciji na istom. Time će otkloniti kasniji mogući strah od stranog jezika. U početnoj fazi učenja stranog jezika važno je da odgajatelj koristi paralelno i materinski jezik, dakle sve što govori na engleskom jeziku obavezno prati i hrvatski prijevod. Isto tako tu može koristiti i usporedbe kao npr. engleski pogledaj (*look*) zvuči isto kao i hrvatski *luk*. S vremenom, odgajatelj postupno treba smanjivati upotrebu hrvatskog jezika. U početku učenja engleskog jezika razgovori odgajatelja i djece vrlo često mogu ustvari biti monolozi odgajatelja. To je veoma korisno jer djeca imaju priliku čuti i promatrati ono što je rečeno sa onime što odgajatelj čini. Zbog toga je veoma važna i odgajateljeva neverbalna komunikacija odnosno da njegove radnje prate njegove riječi. U ovoj fazi odgajatelj je dominantan i ima ulogu voditelja. Vrlo je važno da sve ono što govori, odgajatelj pokazuje i vlastitim primjerom. Važno je da se u

početku koristi jednostavnim frazama i uputama dok ih s vremenom mora početi bogatiti te one postaju sve složenije (Sekelj, 2011). Pri poučavanju djece rane i predškolske dobi potrebno je osigurati uvjete za provedbu četiri načela učenja engleskog jezika (Sekelj, 2011). Prvo načelo je slušanje. Važno je da djeca mogu čuti engleski jezik i od odgajatelja ali i u obliku nekog pozadinskog zvuka, kao npr. priča, pjesmice i sl. sadržaj na engleskom jeziku. Drugo načelo odnosi se na pružanje pozitivne informacije djetetu. Dijete je potrebno pohvaliti kada izgovori neku riječ pravilno. To će na njega djelovati veoma motivirajuće i poželjet će i dalje komunicirati na engleskom jeziku. Treće načelo odnosi se na učenje u grupama, odnosno grupne aktivnosti koje će djeci omogućavati stalnu interakciju s ostalima i pružati im mogućnosti za aktivno sudjelovanje. Posljednje načelo odnosi se na zabavno učenje. Učenje u ovoj dobi općenito mora biti veoma zabavno i ugodno za djecu. Zabavne aktivnosti na djecu djeluju motivirajuće i rado se u njih uključuju (Sekelj, 2011). Jedna od metoda poučavanja engleskog jezika koja se koristi vrlo često ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja je metoda *Total physical response*, skraćeno TPR. TPR metoda prevedeno na hrvatski jezik znači reagiranje cijelim tijelom, odnosno metoda reagiranja cijelim tijelom. Ova metoda temelji se na koordinaciji jezika i pokreta. Metodu je razvio profesor psihologije James Asher, u SAD-u 1960-ih (Kodrić, 2013). Ova metoda provodi se na taj način da odgajatelj daje uputu na engleskom jeziku a djeca pokretima svog djela izvršavaju datu uputu. Ova metoda vrlo je uspješna zato što aktivira cijeli mozak u procesu učenja. Aktivne su i desna i lijeva strana mozga, desna koja upravlja pokretom te lijeva koja je zadužena za jezik. Osim toga metoda je veoma korisna zato što pristupa učenju stranog jezika s razumijevanjem, potrebno je slušati i dati odgovor, što doprinosi prepoznavanju značenja riječi kao i učenju strukture stranog jezika. TPR metoda nastala je kao rezultat autorovih promatranja male djece koja su u fazi učenja materinskog jezika. Primijetio je kako vrlo često odrasla osoba govori dok dijete odgovara svojim tijelom, s obzirom na to donio je tri glavna zaključka a to su: dijete jezik uči prvenstveno slušajući, nadalje za učenje jezika korisno je koristiti pokret odnosno nužno je aktivirati i desnu stranu mozga te kako učenje jezika ne smije predstavljati stres. Prednosti TPR metode su značajne. Za početak djeca u ranoj dobi vole se kretati. Za pokrete koji se u ovoj metodi koriste nije potrebna prevelika

motorička spretnost, zato ih lako mogu izvoditi i djeca najmlađe dobi kao i djeca s poteškoćama. Pokretom se djeca motiviraju za daljnju akciju, ugodno im je i zabavno. Uz to s obzirom da se izražavaju pokretom, nisu pod stresom ili u strahu zbog krivog izgovaranja riječi. Pokret vrlo dobro utječe i na djetetovu koncentraciju kao i na zadržavanje pažnje. TPR metoda može se koristiti u bilo koje vrijeme, ne zahtjeva neku preveliku pripremu djece na to. Također veliku prednost naspram drugih metoda vidimo i u tome što se radi o metodi koja je uglavnom usmena, dakle ne zahtjeva vještinu čitanja kod djece. Međutim, ipak pruža mogućnost napretka, u kasnijim fazama učenja jezika moguće ju je kombinirati s tekstom i slikom. Pri radu s djecom rane i predškolske dobi, odnosno pri učenju engleskog jezika korisno je koristiti se ovom metodom prvenstveno zato što mala djeca imaju izraženu potrebu za redovitim kretanjem. Oni imaju prirodnu želju za glumom i pred drugim osobama a pritom vrlo rijetko osjećaju sram te uz to imaju veliku količinu energije. Također, TPR metoda doprinosi izgradnji djetetova samopouzdanja, zato što vrlo brzo postaju svjesni da puno toga mogu razumjeti. Korištenjem ovakve metode pri radu djeca su uključena od samog početka u jezik te vrlo brzo počinju reagirati na isti, a osim toga strani jezik integriran je u svakodnevne rutine skupine (Kodrić, 2013).

6.4. Utjecaj medija na učenje engleskog jezika

Mediji postaju dio svakodnevnog okruženja modernog društva, pa tako već i djece u najranijoj dobi. Kada se govori o utjecajima medija, to sa sobom nosi uglavnom negativan prizvuk, međutim kada govorimo o utjecaju na učenje stranog jezika, to ne mora nužno biti negativno. Naime, ukoliko se sagledava samo ona negativna strana medija, nikada se neće uočiti ona pozitivna strana, pozitivno djelovanje i prednosti koje mediji mogu donijeti. Mediji su prilično važni u dječjem svijetu a na učenje stranog jezika mogu djelovati prilično motivirajuće. Pri korištenju medija važno je da se njime djeca koriste aktivno, što uključuje naravno igru, aktivno rukovanje npr. snimanje i upoznavanje mogućnosti koje oni nude. Takvim rukovanjem, mediji postaju jedan od oblika izražavanja. Različiti mediji pri učenju stranog jezika mogu pružati dobre govorne i jezične uzore. No, također i tu treba biti vrlo oprezan jer sadržaji koji se nude moraju biti pažljivo odabrani, prilagođeni djeci. Razna

istraživanja pokazala su kako govor u raznim medijima koji su namijenjeni djeci potiče razvoj govora i komunikacije na stranom jeziku te povoljno utječe na razvoj predčitalačkih vještina. Takvi sadržaji nude vokabular koji je djeci poznat a osim toga zabavni su i jednostavni što itekako djeluje motivirajuće na djecu. Teme tih sadržaja obrađuju onu tematiku koja djecu zanima te su bliske njihovom pravu životu. Koriste se sporim izgovorom, česta su ponavljanja. Dakle, kada govorimo o medijima možemo zaključiti kako ih je poželjno koristiti u radu isključivo ako su namijenjeni djeci a ne i odraslima (Silić, 2007).

6.5. Igra kao motivacija za učenje engleskog jezika

O važnosti igre za djetetov razvoj i učenje već se puno toga zna. Igra je spontana intelektualna i tjelesna aktivnost djeteta kao sastavni dio odrastanja i razvijanja ličnosti, a u pedagogiji, sredstvo odgoja, obrazovanja i razvijanja stvaralačkih sposobnosti.² Igrom djeca stječu različite vještine i znanja koje mogu biti ključne za daljnji djetetov napredak, učenje te rast i razvoj. Igra utječe na sve aspekte razvoja djeteta. Igrom djeca istražuju, stvaraju nove pretpostavke i otkrivaju, bave se onim aktivnostima koje im dopuštaju da testiraju same sebe. Osim znanja i vještina, igrom djeca doživljaju uspjeh i ugodu što pozitivno utječe na njihovo raspoloženje i samopouzdanje. Uz sve to igra pruža i mogućnosti za interakciju s vršnjacima, ostalom djecom te odraslima, što je ustvari pretpostavka za socijalizaciju male djece. Kako bi igra imala svoju vrijednost ona mora biti spontana i dobrovoljna. Kada govorimo o učenju stranog jezika igra može biti veoma motivirajući faktor za učenje i komunikaciju na engleskom jeziku. Prilikom igranja djeca nisu svjesna da uče, što im onda ne stvara stres već zabavu. Osim ovih klasičnih igara u učenju engleskog jezika mogu itekako koristiti i govorne igre. Govorna igra jedan je od sadržaja i načina aktiviranja djeteta. Nazivaju se i jezičke igre zato što su to obično igre glasovima, slogovima, riječima, rečenicama i cijelim izrazima, igre pričanja (stvarnog i stvaralačkog, logičkog i nonsensnog). Djeca ih mogu spontano stvarati u određenim doživljajno – igrovnim situacijama. Neka od prednosti korištenja govornih igra su da se mogu koristiti svuda (na svakom mjestu i u svako vrijeme).

² Hrvatski jezični portal. Pribavljeno 1.09.2018 sa <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>

Mogu biti i sastavni dio drugih vrsta djelatnosti i aktivnosti. Vrlo često nisu potrebna didaktička sredstva i pomagala, ali ukoliko postoje mogu doprinijeti kvaliteti. Djeca će ih često i sama koristiti bez poticanja odraslih. Njima se spontano razvijaju osnovni elementi govora, njegove komponente i osobine dobrog govora. Gotovo uvijek su prožete šalom, smijehom, zabavom, potiču veselo i vedro raspoloženje djece, što je za djecu rane dobi izuzetno važno. Mogu se koristiti i s djecom do 3. godine života. Govorna igra može biti sastavni dio niza različitih vrsta djelatnosti i aktivnosti (na početku ili na kraju neke druge aktivnosti ili čak kao odmor i rekreacija u tijeku dana). Govorna igra može se pretvoriti i u pravo govorno stvaralaštvo. Uz igru na motivaciju pozitivno djeluju i još neke aktivnosti i tehnike (Brewster, Ellis, Girard, 2002).

Vizualne tehnike

Crteži i slike predstavljaju visoku razinu motivacije za učenjem engleskog jezika, prvenstveno zbog toga što mlađa djeca vole crtati. Korištenjem crteža i slika u radu olakšava se učenje engleskog jezika zato što djeca ono što čuju odmah i vide putem slike (Sekelj, 2011).

Pjesmice i rime

Na početku učenja stranog jezika nije se dobro koristiti pisanjem i čitanjem, jer takve tehnike nisu prilagođene djeci rane dobi. Upravo zbog toga veoma koristan izvor znanja predstavljaju pjesmice. Pjesmice koje se koriste trebale bi biti povezane s dječjom tematikom, kratke, lake i jednostavne. Djeci su pjesmice veoma zanimljive i rado ih uče. Uz to pjesmice i rime uvelike doprinose stvaranju ležerne i opuštene atmosfere, što pomaže pri učenju stranog jezika (Sekelj, 2011).

Slušanje, govorne aktivnosti i pričanje priča

Slušanje ili pričanje priče dokazano ima veliki utjecaj na usvajanje kako materinskog tako i stranog jezika kod djece rane i predškolske dobi. Djeca rane dobi vole slušati priče i bajke te one mogu imati veliki utjecaj u oblikovanju djetetova karaktera. One utječu i na djetetov emocionalni razvoj. Djeca su u stanju vrlo prisno se poistovjetiti s glavnim likom djela. Djecu posebno privlači svijet mašte, čak i više od onog

realnog, zato im je ovakav način učenja veoma motivirajući. Kako bi ovakav način učenje stranog jezika imao smisla, književna djela kojim se odgajatelj služi moraju biti pomno odabrana. Trebala bi sadržavati kvalitete umjetničkog djela poput glazbenosti, osjetilne predodžbe, lijepih riječi, zanimljivih, maštovitih opisa. Kako bi književna djela djelovala motivirajuće, ona moraju posjedovati svijet mašte, igre, pjesme, sadržavati zagonetke, zanimljive i tajanstvene junake, intrigantne priče. Pri posredovanju književnog djela treba voditi računa o nekim bitnim stvarima, kako bi ono imalo smisla. Ponekad je potrebno stvoriti poseban ugođaj, predstaviti neke teže ili nove riječi, pripaziti na samo čitanje djela, npr. na boju glasa i ton. Odgajatelj obavezno mora tijekom cijelog čitanja stalno održavati kontakt očima s djecom, kako bi održavao pažnju kod djece ali i kako bi im pružao pozitivnu povratnu informaciju. Nakon pročitane priče dobro je organizirati neke dodatne aktivnosti, koje će potaknuti djecu na razgovor o onome što su čuli te ih motivirati za dodatnu komunikaciju na stranom jeziku. Odlična aktivnost je igranje uloga i dramatizacija koju djeca rane dobi obožavaju. Ovakve aktivnosti potiču i motiviraju dijete na komunikaciju i učenje stranog jezika zato što povezuju riječ i pokret. Uz to gluma za dijete može predstavljati zadatak koji treba savladati a djeca se rado opuštaju u izazove koji se nalaze pred njima. Podjela uloga je isto nešto što pridaje djetetu na osjećaju važnosti. Vrhunac svega je izvedba pred publikom. Ovaj način rada u poučavanju engleskog jezika također smanjuje neke negativne posljedice poput stresa ili straha (Sekelj,2001).

6.6. Stav roditelja kao motivirajući faktor za dijete

Podrška roditelja može biti izuzetno motivirajući faktor. Djeca rane i predškolske dobi konstantno traže odobravanje i pohvalu od odraslih a posebno od roditelja, kao najvažnijih osoba u njihovom životu. Važno je napomenuti kako znanje stranog jezika kod roditelja nije nužno, kako bi roditelj djelovao motivirajuće na svoje dijete. Ono što je ključno je pozitivan stav roditelja prema stranom jeziku (Medved Krajnović i Letica, 2009 prema Knežević, Šenjug Golub, 2015). Roditelji imaju ulogu u uvođenju stranog jezika u djetetov život ali i život cijele obitelji, osim toga utječu direktno na stavove djeteta o stranom jeziku ali i kulturi. Osim motivirajućeg faktora roditelji bitnu ulogu imaju i u samoj odluci hoće li njihovo dijete učiti strani

jezik, te koji jezik će učiti. Brojni istraživači bavili su se ovom temom te su došli do nekih zaključaka. Ustanovili su postojanje svjesnosti roditelja o važnosti poznavanja stranog jezika za njihovo dijete. Osim toga istraživanja pokazuju kako starija djeca često navode poticaj roditelja kao jednog od faktora motiviranosti za učenjem stranog jezika. Daljnja istraživanja također su se bavila stavovima roditelja o učenju stranog jezika a pritom su se bavila i spolnim kao i dobnim razlikama. Neka istraživanja govore kako na motivaciju djeteta za učenjem stranog jezika u većoj mjeri utječe otac a kako roditelji u dobi od 25 do 35 godina imaju pozitivnije stavove prema učenju stranog jezika. no naravno nedostaci tih istraživanja su u nemogućnosti generaliziranja. Istraživanja govore i o važnosti jezika koji se uči, tako pozitivan stav o važnosti učenja stranog jezika u ranoj dobi uvelike može ovisiti i o samom stranom jeziku (Knežević, Šenjug Golub, 2015. U nastavku rada prikazati ću istraživanje koje su provele autorice Željka Knežević i Ana Šenjug Golub sa učiteljskog fakulteta u Zagrebu, s temom stav roditelja prema učenju stranih jezika kao jedan od čimbenika razvoja višejezičnosti.

6.6.1 Prikaz istraživanja

Autorice Knežević i Šenjug Golub bavile su se temom stavova roditelja prema učenju stranog jezika kod djece. Cilj istraživanja bio je ispitati stavove roditelja prema učenju stranih jezika, vidjeti koje je njihovo shvaćanje višejezičnosti te njihova uvjerenja o učenju stranih jezika općeniti. Posebnu pažnju stavili su i na spolne i dobne razlike te razlike s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja.

Ispitivanje su provele u lipnju 2013 godine. Podatke su prikupljale metodom anonimnog, anketnog upitnika. Odabrali su prigodan uzorak, i to roditelje učenika nižih razreda, osnovne škole u Hrvatskom zagorju. U ispitivanju je sudjelovalo ukupno 120 roditelja, od čega 19,2% posto očeva. Što se tiče obrazovanja najveći broj ispitanika imao je srednjoškolsko obrazovanje (66,7%) a ostatak je podijeljen gotovo jednako na osnovnoškolsko obrazovanje, više školsko i visokoškolsko obrazovanje. Najveći broj ispitanika bio je u dobnoj granici između 31 i 35 godina zatim u skupini između 36 i 40 godina, tek nekoliko ispitanika bilo je starije od 40 godina.

Autorice su za istraživanje koristile upitnikom koji se sastojao od tri djela. Prvi dio ispitivao je stavove roditelja i to kroz 15 pitanja. Drugi dio upitnika ispitivao je na koji način roditelji razumiju pojam višejezičnosti. To su nastojali saznati jednim otvorenim pitanjem. Treći dio upitnika ispitivao je stavove roditelja o važnosti određenih jezika za budućnost njihova djeteta te njihova razmišljanja o redoslijedu i ukupnom broju stranih jezika koje bi dijete trebalo učiti. Za ovaj dio upitnika korištena je skala procjene na kojoj su roditelji označavali važnost određenog jezika za njihovo dijete. Uz skalu roditeljima je postavljeno otvoreno pitanje koje jezike i kojim redoslijedom bi dijete trebalo učiti.

Analizom rezultata prvog dijela upitnika autorice su mogle donijeti neke zaključke. Roditelji su smatrali kako je s učenjem stranog jezika potrebno započeti već u vrtiću. Uz to većina se slaže kako u školama ali i u vrtićima treba ponuditi što više stranih jezika. Također roditelji smatraju kako učenja stranih jezika utječe na povećanje motivacije za učenjem materinskog jezika, drugih jezika ali i na sveukupni razvoj djeteta. Kao još jednom prednošću roditelji su vrlo visoko ocijenili pronalazak posla u budućnosti. U prvom djelu upitnika roditelji su iskazali vrlo pozitivne stavove prema ranom učenju stranog jezika. Nadalje, upitnikom su zaključili kako su stavovi roditelja prema učenju stranog jezika ne razlikuju s obzirom na spol no ipak postoji razlika s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja. Roditelji koji imaju viši stupanj obrazovanja pokazali su pozitivniji stav prema učenju stranog jezika. Roditelji s nižim stupnjem obrazovanja skloniji su neslaganju s izjavama koje se odnose na povoljan utjecaj učenja stranog jezika. Uz to roditelji s nižim stupnjem obrazovanja skloniji su smatrati kako učenje stranog jezika može predstavljati dodatno opterećenje za dijete. Sve u svemu na temelju prvog djela upitnika autorice su zaključile kako su stavovi roditelja prema učenju stranog jezika pozitivniji od onih stavova roditelja s nešto nižim obrazovanjem.

Drugi dio upitnika koji je ispitivao roditeljsko značenje pojma višejezičnosti donosi zaključke kako 55% roditelja smatra da se pojam višejezičnosti odnosi na osobu koja govori ili poznaje te se služi s više jezika. Manji broj roditelja višejezičnost povezuje sa snalažljivošću te sposobnosti sporazumijevanja u različitim situacijama. Osim toga roditelji višejezičnu osobu opisuju kao obrazovanu, uspješnu i pametnu.

Problem vezan uz ovaj dio upitnika je taj što čak 25% osoba nije dalo odgovor na ovo pitanje.

Treći dio upitnika koji je ispitivao važnost određenog stranog jezika te redoslijeda njihova učenja dovodi do sljedećih rezultata. Najvažnijim jezikom ocijenili su engleski jezik a zatim njemački. Roditelji su engleski jezik najčešće ocjenjivali vrlo važnim a njemački važnim, dok su za ostale jezike uglavnom birali opciju niti nevažan, niti važan. Najveći broj roditelja smatra kako bi djeca u ranoj dobi trebala učiti dva strana jezika, njih 51,7%. Dosta manje roditelja smatra kako djeca mogu učiti tri jezika, a neznatan broj roditelja smatra kako djeca mogu učiti 4 pa čak i više jezika. Mali broj roditelja (10%) smatra kako je dovoljno učiti samo jedan strani jezik tijekom ranog djetinjstva. U ovom djelu upitnika zaključeno je kako na roditeljske stavove ne utječu spolne ni dobne razlike. Stupanj obrazovanja roditelja ipak utječe na rezultate i u ovom području. Roditelji nižeg stupnja obrazovanja smatraju kako je dovoljan jedan a najviše dva strana jezika, dok roditelji višeg stupnja obrazovanja vjeruju kako djeca mogu učiti tri ili više stranih jezika, tijekom ranog djetinjstva. Većina roditelja ističe kako bi djeca prvo trebala učiti engleski jezik.

Istraživanje je pokazalo kako ispitanici roditelji imaju većinski pozitivne stavove o učenju stranih jezika u ranoj dobi. Razlogom pozitivnijeg stava kod roditelja s višim stupnjem obrazovanja, autorice navode njihovu vjerojatno bolju informiranost o važnosti učenja stranih jezika a moguće je i da se sami često nalaze u situacijama kada im je nužno poznavanje stranog jezika. Ipak zbog relativno malog broja ispitanika rezultati se ne mogu generalizirati a uz to ispitivanje je obuhvatilo samo jednu regiju Republike Hrvatske.

6.7.Osobnost odgajatelja

Uloga odgajatelja je od izuzetnog značaja za učenje stranog jezika u vrtiću. Odgajatelj je odrasla osoba koja veliki dio dana provodi s djecom. Odgajatelj predstavlja za dijete osobu od povjerenja, uzor i model ponašanja (Miljak, 2009). Pri učenju stranog jezika odgajatelj prvenstveno mora biti dobar govorni model. Razina njegova znanja stranog jezika trebala bi biti vrlo visoka. Nove paradigme djetinjstva

nalažu kako odgajatelj treba imati funkciju promatrača u djetetovim aktivnostima. Kada se govori o učenju stranog jezika odgajatelj je taj koji ipak treba zauzeti i ulogu voditelja. On mora znati izabrati prave aktivnosti koje će najbolje stimulirati djetetova osjetila i na taj način osigurati dobro okruženje za učenje. Uz sve to odgajatelj mora znati staviti fokus na socio-kulturološke aspekte učenja stranog jezika. Mora biti svjestan kako je učenje stranog jezika kompleksan proces koji obuhvaća kognitivne, afektivne i socijalne faktore, koji uvjetuju napredovanje djeteta. Učenje novog jezika, odnosno stranog jezika za dijete predstavlja puno više od samog učenja i stjecanja novog znanja. Djeca se prilikom učenja stranog jezika susreću sa novim pogledom na svijet, novom kulturom i jednim novim svijetom koji je za njih potpuno nepoznat. U stjecanju znanja odgajatelj mora vrlo dobro biti svjestan, prije svega, fizioloških karakteristika djeteta. Kako bi mogli graditi svoje znanje mala djeca prije svega trebaju ljubav i sigurnost. Uz sve to odgajatelj mora neprestano raditi u skladu s potrebama djece, jer je to jedini način kada će djeci učenje biti moguće. Ukoliko su djeca nezadovoljna te njihove osnovne potrebe nisu zadovoljene nema uvjeta ni za učenje novih znanja. Odgajatelj mora biti svjestan svog rada i koliko on svojim primjerom može biti motivirajući za djecu prilikom učenja stranog jezika (Moon, 2005).

7.Učenje stranog jezika u odgojno-obrazovnoj ustanovi

Za početak važno je napomenuti zašto opće učiti strani jezik u odgojno-obrazovnoj ustanovi, odnosno vrtiću. Ciljevi učenja stranog jezika u vrtićima vidljivi su u sljedećim razlozima (NKRPOO,2015).

- Razvijanje pozitivnog stava o stranom jeziku stvaranjem konteksta u kome je učenje stranog jezika stimulirajuće i zabavno
- Presentacija aktivnosti i materijala koji će omogućiti da djeca istražuju svijet oko sebe.
- Ohrabrivanje djece da imaju aktivnu ulogu u učenju.
- Stimulacija razvoja socijalnih vještina djece prezentirajući situacije koje su im bliske i koje će ih ohrabriti da aktivno sudjeluju u aktivnostima zajedno sa svojim vršnjacima iz grupe (u cilju individualnog razvoja i integracije u grupu).
- Izgradnja osnove za nastavak učenja stranog jezika u daljnjem životu.

U Republici Hrvatskoj strani jezici uče se u okviru redovnog programa vrtića, obogaćenog stranim jezikom. Redoviti cjeloviti programi su oni programi koje odlikuje razvojnost i cjelovitost. Odrednice cjelovitosti programa sa stajališta područja djetetova razvoja i vrste poticaja:

- Djetetovo društveno okruženje (tradicija, društvene konvencije, društvene vrijednosti)
- Djetetovo prirodno okruženje (prirodni materijali, životinjski i biljni svijet, priroda u svojem izvornom obliku)

- Institucionalni kontekst u kojem se dijete razvija (tjelesno, intelektualno, socio – emocionalno)
- Obitelj (doživljaji iz obiteljskog života, obiteljska tradicija i navike, predmeti iz obitelji)
- Različita područja ljudske djelatnosti.

Programi obogaćeni učenjem stranog jezika u Republici Hrvatskoj provode se u mnogim vrtićima. Cilj takvih programa jest stvarati adekvatne poticaje i okruženje za cjelokupni razvoj djeteta, posebno one kojima će se zadovoljiti djetetova potreba za učenjem stranog jezika, tako da će se rano učenje stranog jezika realizirati kroz situacijski pristup rada s djecom. Program se temelji na zadaćama koje polaze od humanističke koncepcije odgojno-obrazovnog rada. A također ističe se i nekim specifičnim zadaćama od kojih se ističu:

- razvijati kod djeteta senzibilitet za strani jezik
- poticati i motivirati dijete na situacijsko učenje riječi, jezičnih i fonetskih formi
- poticati djetetovu samoaktivnost i interes za postupnim slušanjem, razumijevanjem i usvajanjem vokabulara stranog jezika
- postupno razvijati kod djeteta vještinu komuniciranja na engleskom jeziku

Program je namijenjen predškolskoj djeci u cjelodnevnom redovitom programu. S djecom rade odgojiteljice s dodatnom izobrazbom engleskog jezika (položen peti stupanj engleskog jezika) koje ispunjavaju uvjete u skladu s propisima.

8.ZAKLJUČAK

S obzirom na to da učenje stranog jezika u navedenoj dobi uvelike ovisi o motivaciji govorimo o nekoliko čimbenika iste. Dob je jedan od čimbenika koji uvelike utječe na motivaciju a time i učenje stranog jezika. S obzirom da poznajemo pojam upijajućeg uma, koji se odnosi na djetetovu sposobnost da mnoštvo znanja usvoji i kasnije koristi, jasno je kako je ista stvar i sa učenjem stranog jezika. Djeca u ranoj dobi učenje ne doživljavaju na svjesnoj razini a samim time i lakše upijaju nova znanja. Uz dob važno j i poticajno okruženje koje uvelike utječe na usvajanje stranog jezika. o važnosti okruženja govori i Maria Montessori koja okruženje naziva i trećim odgajateljem. Metode poučavanja stranog jezika su također jedan od motivacijskih faktora. Metodu poučavanja treba prilagoditi dobi djeteta kako bi ona bila uspješna. Preporučljivom metodom u ranoj i predškolskoj dobi smatra se TPR metoda. Uz sve to treba i iskoristiti neke prednosti današnjeg modernog svijeta, tako se mediji smatraju vrlo korisnim za učenjem stranog jezika u ovoj dobi. Uz to naravno ide i igra. Igra je za dijete najveći motivator, jer predstavlja jednu zabavnu, spontanu i neobaveznu aktivnost. Uz sve navedeno važno je još spomenuti i pozitivan stav roditelja kao i osobnost odgajatelja. Stav roditelja jedna je od stavki koja utječe na sve aktivnosti djeteta u ranoj dobi pa tako i na učenje jezika. Roditelj je vrlo često model djetetu a tako ga slijedi i u stavovima i motivaciji. Druga odrasla osoba u djetetovu životu je svakako i odgajatelj. Uz to pri učenju stranog jezika odgajatelj je onaj koji djetetu prenosi znanje.

S obzirom na sve što je do sad navedeno u tekstu, možemo zaključiti kako je rano učenje stranog jezika vrlo važno pitanje odgoja i obrazovanja kod djece rane i predškolske dobi. O motivaciji može ovisiti djetetova želja za učenjem stranog jezika te njegova uspješnost u istom. Nadalje motivacija ovisi o gore navedenim čimbenicima. Imajući sve to na umu veoma je važno raditi na tom pitanju i stvarati što bolje uvjete koji će dijete potaknuti na učenje stranog jezika.

9. Literatura

1. A. Sekelj, "Usvajanje vokabulara engleskog jezika kao stranog jezika u ranoj školskoj dobi", *Tabula*, vol., br. 9, str. 200-211, prosinac 2011.
2. Apel, K., Masterson, J. J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine : od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti - potpuni vodič za roditelje i odgajatelje*. Lekenik : Ostvarenje.
3. Brewster, J., Ellis, G., Girard, D. (2002). *The primary English Teacher's Guide*. Essex: Person Education Limited
4. Dönyei, Z. (2005.). *The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
5. Došen Dobud, A. (2005). *Malo dijete-veliki istraživač*. Zagreb: Alineja
6. Fishman, J. A. (1996) *Sociologija jezika : interdisciplinarni društvenonaučni pristup jeziku u društvu*. Sarajevo: Svjetlost.
7. Gardner, R. C. (2001): *Integrative motivation and second language acquisition*. Porta Linguarum.
8. Gardner, R. C. (2007): *Motivation and second language acquisition*. Porta Linguarum.
9. Gopnik, A. *Znanstvenik u kolijevci : što nam rano učenje kazuje o umu*. Zagreb : Educa, 2003.
10. Karlak, M.(2014.). *Odnos strategija učenja, motivacije i komunikacijske jezične kompetencije u stranom jeziku*. Osijek: Filozofski fakultet.
11. Knežević, Ž., Šenjuga Golub, A. *Stav roditelja prema učenju stranih jezika kao jedan od čimbenika razvoja višejezičnosti u učenika // Napredak : časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 156 (2015), 151-167

12. Kodrić A. (2013.) *Jezik na pozornici*. Hrvatska sveučilišna naklada
- Kumaravadivelu B. (2006.) *Understanding Language Teaching: From Method to Post-method*, New Jersey: Erlbaum Associates Inc.
13. Martinović, A.(2003) *Motivation and successful learning*. U: Stolac D. et al. (ur.): *Psiholingvistika i kognitivna znanost u hrvatskoj primijenjenoj lingvistici*, 465-472. Zagreb-Rijeka.
14. Medved Krajnović, M.(2010) *Od jednojezičnosti do višejezičnosti : uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom*. Zagreb : Leykaminternational.
15. Mihaljević Djigunović, J. (1998) *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*. Zagreb: Filozofski fakultet
16. Mihaljević Djigunović J.(2002) *Strah od stranog jezika*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu
17. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: SM Naklada
18. Moon, J.(2005). *Children Learning English*. Macmillan Heinemann.
19. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi // *Katehetski Glasnik*, 7 (2015), 1; 13-25
20. Starc, B., Čudina – Obradović, M., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
21. Pavličević-Franić, D. (2001). *Komunikacijska kompetencija u procesu ranojezičnoga razvoja*. *Metodika*. Vol. 2. Br. 2-3. Zagreb; 127-136.
22. Prebeg-Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik: materinski, drugi i strani jezik*. Zagreb: Školska knjiga
23. Richards J.C., Rodgers T.S., (2001.) *Approaches and Methods in Language Teaching*. New York: Cambridge University Press
24. Selimović, H., Karić, E. "Učenje djece predškolske dobi", *Metodički obzori*, vol.6 (2011)1, br. 11, str. 145-160, travanj 2011.
25. Silić, A. (2007). *Prirodno učenje stranog (engleskog) jezika djece predškolske dobi : priručnik za profesore stranoga jezika, odgajatelje i roditelje predškolske djece*. Zagreb : Mali profesor.

26. Slunjski, E. (2009). *Postizanje odgojno-obrazovne prakse vrtića usklađene s prirodom djeteta i odraslog*. Život i škola, br. 22.
27. Wells, G. (1986) *The Meaning Makers*. London: Hodder& Stoughton.